

Ramar för utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett berörda utskott tillfälle att avge yttrande över proposition 2002/03:1 Budgetpropositionen för 2003 (volym 1) i vad avser bl.a. utgifternas fördelning på utgiftsområden jämte motioner.

Försvarsutskottet behandlar i detta yttrande förslagen i budgetpropositionen och tillhörande motioner som avser ramen för utgiftsområde 6 *Försvar samt beredskap mot sårbarhet*.

Regeringen

Regeringen föreslår att till utgiftsområde 6 *Försvar samt beredskap mot sårbarhet* för år 2003 fördelas 44 703 miljoner kronor.

Regeringen beräknar vidare den preliminära ramen för år 2004 till 44 825 miljoner kronor.

Utgiftsområdet byter vidare namn till *Försvar samt beredskap mot sårbarhet* och omfattar fr.o.m. 2003 politikområdena Totalförsvar respektive Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar. Förändringen av utgiftsområdesramen jämfört med beräkningen av utgifterna per utgiftsområde i 2002 års ekonomiska vårproposition förklaras i huvudsak av den slutjustering av statliga avtalsförsäkringar som gjorts. Den beräknade utgiftsområdesramen 2004 är 1 021 miljoner kronor lägre än anslaget för 2002. Minskningen är i huvudsak en följd av gällande försvarsbeslut.

Motionerna

Moderata samlingspartiet framhåller i motion Fi231 att Sverige behöver en framåtblickande säkerhets- och försvarspolitik som förmår ta till vara grundläggande nationella intressen. Försvarspolitiken måste ge handlingsfrihet och

utgå från en trovärdig försvarsförmåga. Huvudmålsättningen att trygga Sveriges säkerhet skall förenas med förmågan att delta i internationella krishanteringsinsatser. Sverige behöver således både ett starkt nationellt försvar och en betydande militär förmåga att kunna hantera kriser tillsammans med andra nationer. Mot denna bakgrund anser Moderata samlingspartiet att det inte är godtagbart att försvarets och de enskilda förbandens förmåga att lösa sina uppgifter bara är på gränsen till det godtagbara. Ambitionen måste ligga väsentligt högre. Detta bör åstadkommas genom bättre och mer omfattande utbildnings- och övningsverksamhet i sammansatta förband. Förbanden behöver modern materiel som är interoperabel i samverkan med andra nationer inom ramen för av FN, Nato och EU ledda insatser.

Moderata samlingspartiet anser vidare att försvaret långsiktigt skall utvecklas på samma ekonomiska nivå som under de senaste försvarsbeslutsperioderna. Detta innebär bl.a. att en del moderna förband som nu successivt avvecklas i stället bör vidmakthållas. Moderata samlingspartiet avvisar regeringens ökade satsningar inom den civila delen av totalförsvaret då partiet anser att den ökning av resurser som i första hand krävs för att motstå framtida hot mot det öppna samhället bör gå till det militära försvaret. Sammanläggningen av anslagen 6:3–6:12 till ett enda anslag innebär en försämring av spårbarheten, vilket minskar riksdagens inflytande över utvecklingen av det civila försvaret.

Moderata samlingspartiet föreslår därför att den funktionella indelningen redovisas som anslagsposter inom anslaget 6:5 *Civilt försvar*. Vidare anser man även att resurser för förmågan att delta i internationella insatser inte får förväxlas med rena insatskostnader, då dessa ej är utbytbara. Moderata samlingspartiet föreslår därför att kostnaderna för ”Fredsförämjande truppsatser” bör utformas som ett beredskapsanslag. Anslaget skall omfatta alla kostnader som uppstår när insatsen väl påbörjas.

Moderata samlingspartiet föreslår följande ramar för utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet.

- År 2003 45 802 miljoner kronor
- År 2004 47 173 miljoner kronor

Folkpartiet liberalerna påpekar i motion Fi232 att det till grundutbildningen inkallats fler värnpliktiga än vad som varit motiverat. För att upprätthålla balansen mellan behov, kvalitet och effektivitet föreslås att viss utbildning av nya värnpliktiga ställs in, för år 2003 motsvarande en minskning av anslaget 6:1 *Förbandsverksamhet m.m.* om 500 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

Folkpartiet liberalerna påpekar även att anslagets fördelning de närmaste åren påverkas kraftigt av betalningar för JAS 39-systemet och anser att den puckel materielanslaget utgör, främst på grund av JAS 39-anskaffningen, bör jämnas ut genom att JAS-leveranser och betalningar bör sträckas ut i tid. Utöver redan uppbundna materiel- och anläggningskostnader bör det finnas

utrymme att minska anslaget avseende materielleveranser med 500 miljoner kronor för år 2003. Anslaget till Kustbevakningen ökas med 70 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag för att skärpa kontrollen av efterlevnaden av fiskekvoter och fångstmetoder vid fiske. Anslaget har också som syfte att påbörja systemet med uppbyggnaden av miljölotsar.

Folkpartiet föreslår mot bakgrund av ovanstående följande ramar för utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet.

- År 2003 43 774 miljoner kronor
- År 2004 43 895 miljoner kronor

Kristdemokraterna framhåller i motion Fi233 att vårt moderna men sårbara samhälles motståndskraft mot nya typer av hot kräver god krishanteringsförmåga utmed hela skalan fred-kris-krig. Då materielanslaget har uppvisat ett stort anslagssparande anser *Kristdemokraterna* det befogat att minska det med 250 miljoner kronor år 2003. Det bör dock ökas de efterföljande två åren med 125 miljoner kronor vardera året. Detta skapar budgetmässigt utrymme för en ökad satsning på förbandsverksamheten år 2003 med 100 miljoner kronor. *Kristdemokraterna* anser att det behövs en utökning av övningsverksamheten. Försvarsmaktens anpassningsförmåga ligger bl.a. i övningsverksamheten som är helt nödvändig för att behålla och inspirera kvalificerad personal.

Kustbevakningens kontrollverksamhet och övervakning genom hög närvaro till sjöss har en förebyggande verkan. Därför bör Kustbevakningens resurser förstärkas. *Kristdemokraterna* avsätter därför 20 miljoner kronor per år utöver regeringens förslag under anslag 7:1 för detta ändamål. Sammantaget kan ramen för utgiftsområdet därmed minskas med 130 miljoner kronor år 2003 och utökas med 145 miljoner kronor år 2004.

Kristdemokraterna föreslår följande ramar för utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet.

- År 2003 44 574 miljoner kronor
- År 2004 44 970 miljoner kronor

Centerpartiet framhåller i motion Fi234 att partiet ställer sig bakom regeringens förslag och hänvisar till försvarsöverenskommelsen.

Försvarsutskottets överväganden

Ramar

Sammanställning av de olika partiernas budgetförslag (förändring i miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag).

<i>Miljoner kronor</i>	2003	2004
Regeringen	44 704	44 825
Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna	±0	±0
Moderata samlingspartiet	+1 098	+2 348
Folkpartiet liberalerna	-930	-930
Kristdemokraterna	-130	+145
Centerpartiet	±0	±0

Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet de gröna delar regeringens uppfattning om försvarsutgifterna för budgetåret 2003 samt preliminärt för budgetåret 2004.

I samband med den säkerhetspolitiska kontrollstation som genomfördes våren 1999 beslutade riksdagen bl.a. om de ekonomiska riktlinjerna för utgiftsområdet under perioden 2000–2004. Riksdagens beslut om de ekonomiska ramarna för utgiftsområdet innebär bl.a. att ramen för utgiftsområdet under perioden för varje år skall vara 4 miljarder kronor lägre än den ram för 2001 som riksdagen godkände våren 1998 (prop. 1998/99:74, bet. 1998/99:FöU5, rskr. 1998/99:224). Vidare beslutades ett omställningsbidrag på 3 miljarder kronor 2002 och på 1 miljard kronor 2003. Bidraget skall bl.a. användas för de kostnader som hänger samman med de strukturförändringar inom Försvarsmaktens krigs- och grundorganisation som riksdagen beslutade om våren 2000 (prop. 1999/2000:30, bet. 1999/2000:FöU2, rskr. 1999/2000:168).

Utskottet konstaterar att regeringens förslag ligger i linje med riksdagens tidigare beslut om försvarsutgifternas successiva reducering. Utskottet tillstyrker sålunda förslag till utgiftsram för år 2003 samt preliminär ram för år 2004. Förslagen till ramar av Moderata samlingspartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna bör inte ligga till grund för budgetberedningen.

Utskottet anser att regeringens förslag beträffande ram för utgiftsområde 6 Försvar och beredskap mot sårbarhet bör bifallas av riksdagen och att motionerna Fi231, Fi232 och Fi233 bör avslås i dessa delar.

Politikområden

Försvarsutskottet vill framhålla att regeringen tidigare år har begärt riksdagens *godkännande av inriktningen av verksamheten*, t.ex. för var och en av Försvarsmaktens verksamheter på en nivå som numera motsvarar *verksamhetsgrenar* (förbandsverksamhet, beredskap, incidentinsatser, stöd till samhället, internationella insatser, materielanskaffning samt forskning och utveckling). Denna ordning har bl.a. haft sin utgångspunkt i riksdagens finansmakt.

Enligt regeringens intentioner är det numera endast på *politikområdesnivå* som riksdagen fortsättningsvis bör *godkänna mål* för verksamheten.

Utskottet vill peka på den förändring av styr- och uppföljningsprocessen som nu föreslås. Utskottet är inte främmande för att det inom många utskotts beredningsområden är en väl avvägd nivå att på politikområdesnivå godkänna mål för verksamheten och därmed inriktningen av medelsanvändningen.

Förändringen kommer dock för försvarsutskottets del att innebära att utskottets insyn och påverkansmöjligheter jämfört med hittills gällande ordning, kommer att minska t.ex. inom politikområdet Totalförsvar som föreslås omfatta ca 43,5 miljarder kronor. Utskottet kan förutse ett behov av att ibland förse medelsanvändningen inom vissa anslag med olika villkor för att därigenom utöva riksdagens finansmakt. Sambandet mellan anslagsvillkor och godkända mål för politikområden bör studeras.

Försvarsutskottet föreslår mot den bakgrunden att finansutskottet – som ett led i arbetet med att utveckla statsbudgeten – följer upp och värderar erfarenheterna i utskotten av att godkänna verksamheten och medelsanvändningen på politikområdesnivå.

Stockholm den 12 november 2002

På försvarsutskottets vägnar

Eskil Erlandsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Eskil Erlandsson (c), Tone Tingsgård (s), Gunnar Hökmark (m), Allan Widman (fp), Ola Rask (s), Michael Hagberg (s), Erling Wälivaara (kd), Berit Jóhannesson (v), Berndt Sköldestig (s), Rolf Gunnarsson (m), Britt-Marie Lindkvist (s), Heli Berg (fp), Åsa Lindestam (s), Karin Enström (m), Peter Jonsson (s), Lars Ångström (mp) och Marie Nordén (s).

Avvikande meningar

1. Gunnar Hökmark, Rolf Gunnarsson och Karin Enström (alla m) anför:

Vi anser att det inte är tillräckligt att försvarets och de enskilda förbandens förmåga att lösa sina uppgifter bara är på gränsen till det godtagbara. Ambitionen måste vara väsentligt högre. Utbildningen av de enskilda soldaterna, sjömännen och befälerna skall leda till en god förmåga att lösa uppgifter under så säkra och trygga former som möjligt. Vi kan inte godta de risker en alltför låg förmåga att klara de ställda uppgifterna innebär för soldater, sjömän och officerare när förbanden sätts in för försvar av Sverige eller i internationella operationer.

Till skillnad från regeringen anser vi att det inte går snabbt att återupprätta en stark svensk försvarsförmåga i händelse av att situationen förvärras eller att behovet av att lösa ytterliga internationella uppgifter ökar. Alltför stora osäkerheter är förenade med anpassningsdoktrinen för att kunna inteckna denna och på så sätt motivera uteblivna militära satsningar i dag.

Med det anförda föreslår vi att riksdagen bifaller motion Fi231 (m) yrkande 5 såvitt avser utgiftsområde 6.

2. Allan Widman och Heli Berg (båda fp) anför:

Försvarsanslaget används något förenklat till två ändamål, personal och materiel. Folkpartiet liberalerna har länge påpekat att det till grundutbildningen inkallats fler värnpliktiga än vad som varit motiverat. Vi har förespråkat att färre soldater genomgår grundutbildning. För att upprätthålla balansen mellan behov, kvalitet och effektivitet bör viss utbildning av nya värnpliktiga ställas in, för år 2003 motsvarande en minskning av anslaget 6:1 Förbandsverksamhet m.m. om 500 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Vid en fortsatt positiv hotbildsutveckling kommer vi att återkomma till frågan om utbildningens dimensionering i samband med nästa försvarsbeslut.

De närmaste åren påverkas anslagets fördelning kraftigt av betalningar för JAS-systemet. Folkpartiet liberalerna har stött JAS-anskaffningen och anser fortfarande att det i rådande läge är mest kostnadseffektivt att fullfölja programmet, även om det i efterhand kan sägas att kostnaden blivit oproportionerlig i förhållande till det totala, relativt sett sänkta, försvarsanslaget. I likhet med vad vi tidigare föreslagit bör allt göras för att den puckel materielanslaget utgör, främst på grund av JAS-anskaffningen, jämnas ut. JAS-leveranser och -betalningar bör alltså sträckas ut i tiden. En lösning är att nyttillverkade flygplan säljs eller leasas till andra länder. Även vissa andra materielanskaffningar bör på motsvarande sätt förskjutas i tiden. Utöver redan uppbundna materiel- och anläggningskostnader bör det, även mot bakgrund av minskad grundutbildning för året, finnas utrymme att minska anslaget avseende materielleveranser om 500 miljoner kronor för år 2003.

Anslaget till Kustbevakningen bör ökas med 70 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag i syfte att skärpa kontrollen av efterlevnaden av fiskekvoter och fångstmetoder vid fiske. Anslaget har också som syfte att påbörja systemet med uppbyggnaden av miljölotsar.

3. Erling Wälivaara (kd) anför:

Jag anser att vårt moderna men sårbara samhälles motståndskraft mot nya typer av hot kräver god krishanteringsförmåga utmed hela skalan fred-kris-krig. Då materielanslaget har uppvisat ett stort anslagssparande anser vi kristdemokrater det befogat att minska det med 250 miljoner kronor år 2003. Det bör dock ökas de efterföljande två åren med 125 miljoner kronor vardera året. Detta skapar budgetmässigt utrymme för en ökad satsning på förbandsverksamheten år 2003 med 100 miljoner kronor. Vi kristdemokrater anser att det behövs en utökning av övningsverksamheten. Försvarmaktens anpassningsförmåga ligger bl.a. i övningsverksamheten som är helt nödvändig för att behålla och inspirera kvalificerad personal.

Kustbevakningens kontrollverksamhet och övervakning genom hög närvaro till sjöss har en förebyggande verkan. Därför bör Kustbevakningens resurser förstärkas. Vi kristdemokrater avsätter därför 20 miljoner kronor per år utöver regeringens förslag under anslag 7:1 för detta ändamål. Sammantaget kan ramen för utgiftsområdet därmed minskas med 130 miljoner kronor år 2003 och utökas med 145 miljoner kronor år 2004.

Vi kristdemokrater föreslår därför att ramarna för utgiftsområde 6 Försvaret samt beredskap mot sårbarhet för budgetåren 2003 och 2004 skall vara 44 574 miljoner kronor respektive 44 970 miljoner kronor.